

ΑΡΗ 311- Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική και
Σύγχρονοι Προβληματισμοί
Εαρινό Εξάμηνο 2015-2016
Διδάσκον: Μαρία Φιλοκύπρου
Κωμοδρόμου Παρασκευή
Νάστου Ευτυχία
Κολιαντρήs Γιάννος

Κάτω Λεύκαρα	1
Θέμα μελέτης	2
A Πολεοδομική Κλίμακα:	
Προσβάσεις και Αδιέξοδα	3
Αδιέξοδα	4
Κλίση και Υψόμετρα	5
B Κλίμακα Κτιρίου:	
Τυπολογία Κάτοψης:	
Μακρυνάρια - Δίχωρα	6
Αίθρια	7
Χωροθέτηση αιθρίων	8
Προσβάσεις εντός Κατοικίας	9
Κύριες Προσβάσεις Κατοικίας	10
Τυπολογίες με βάση την Πρόσβαση:	
Είσοδος από Ηλιακό	11
Είσοδος από εσωτερική αυλή	12
Είσοδος από τον δρόμο	13
Συμπεράσματα	14
Τυπολογίες διάταξης της κάτοψης	15
Τυπολογίες ανοιγμάτων	16-18
Υλικά Κατασκευής	19
Πρόταση Κατοικίας	20-28

Τα Κάτω Λεύκαρα είναι χωριό της επαρχίας Λάρνακας και βρίσκεται γύρω στα 34 χμ. νοτιοδυτικά της πόλης της Λάρνακας.

Η κοινότητα είναι κτισμένη σε μέσο υψόμετρο 480 μέτρων. Το ανάγλυφο είναι λοφώδες και το υψόμετρο στα βορειοανατολικά του οικισμού φθάνει τα 417 μέτρα (κορφή Σιηνοκέφαλος). Το τοπίο είναι διαμελισμένο από τα ποτάμια του Συρκάτη και του Αργακίου, του Αγίου Μηνά, παραπόταμων του Πεντάσχιου.

Από συγκοινωνιακής απόψεως, τα Κάτω Λεύκαρα συνδέονται στα βορειοδυτικά με το γειτονικό χωριό Πάνω Λεύκαρα (γύρω στο 1 χμ.), στα νοτιοδυτικά με το χωριό Κάτω Δρυς (γύρω στα 4 χμ.), και στα νοτιοανατολικά με τον νέο δρόμο Λευκωσίας - Λεμεσού και τον Σταθμό Σκαρίνου (γύρω στα 8 χμ.).

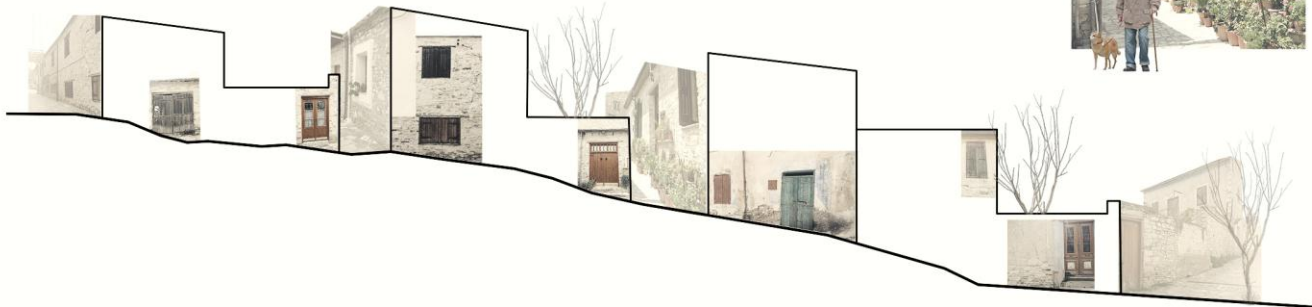
Το χωριό γνώρισε αρκετές πληθυσμιακές αυξομειώσεις. Στην τελευταία απογραφή του 2001 οι κάτοικοι του χωριού ήταν 118.

Στα Κάτω Λεύκαρα, όπως και στο γειτονικό χωριό Πάνω Λεύκαρα, αναπτύχθηκε η τέχνη της κεντητικής, που έφθασε σε πολύ ψηλά επίπεδα. Κατασκευάζεται μια μεγάλη ποικιλία λευκαρίτικων κεντημάτων που χαρακτηρίζονται για τον πλούτο και την ποικιλία των σχεδίων τους.

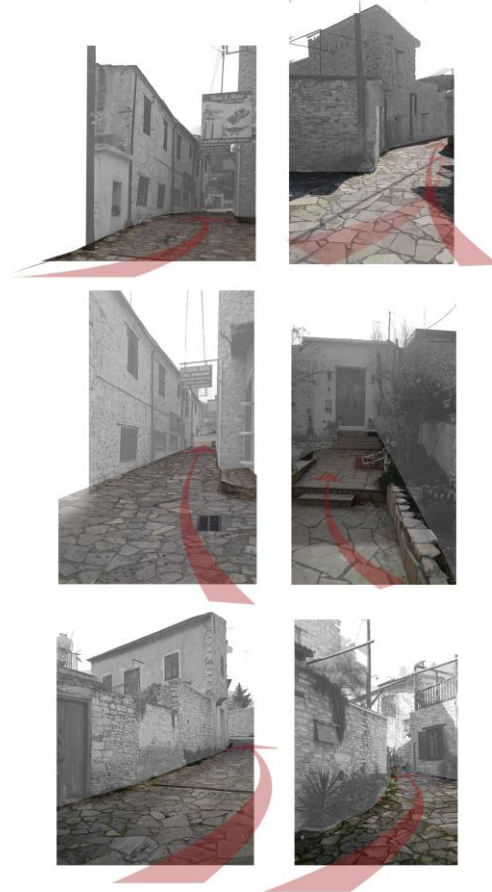
Η μελέτη μας στα Λευκάρα εστιάζεται στις **τυπολογίες των κατοικιών** και πως οι κάτοικοι τις διαμόρφωσαν σύμφωνα με τις δικές τους ανάγκες. Δηλαδή, το πως αναπτύχθηκαν οι τυπολογίες σύμφωνα με τις **κοινωνικές δραστηριότητες** και **οικονομικές επιρροές**. Επίσης, την εστίαση στα **βιοκλιματικά οφέλη** για την διάταξη των χώρων και των ανοιγμάτων και την επιρροή της ιδιαίτερης **γεωμορφολογίας του εδάφους** των Λευκάρων.

Οι κύριες **προσβάσεις** του χωριού γίνονται μέσω των δύο κεντρικών δρόμων που περιβάλλουν τα Κάτω Λεύκαρα και συγκεντρώνουν τις **κύριες ροές** αναπτύσσοντας το οδικό δίκτυο του χωριού περιμετρικά. Επίσης, διαβαίνοντας το χωριό παρατηρούνται τα **στενά πλακόστρωτα** δρομάκια που συχνά καταλήγουν σε **αδιέξοδα**. Το μέγεθος των περασμάτων δεν επιτρέπει παντού την οδική κυκλοφορία στο χωριό. Παράλληλα, τα **στενά δρομάκια** με τους πέτρινους ψηλούς μαντρότοιχους δεξιά και αριστερά τους, αποκόπτουν τις οπτικές αμφιθεάσεις, προσδίδοντας την αίσθηση της **απομόνωσης** περπατώντας στο χωριό.

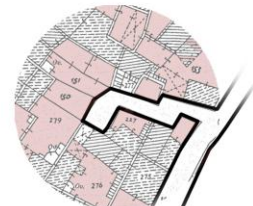
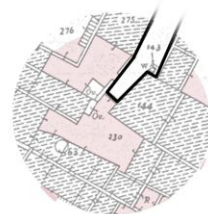
Κάτι άλλο που χαρακτηρίζει το **δίκτυο διακίνησης** του χωριού είναι η έντονη **υψομετρική διαφορά** που αντιλαμβανόμαστε καθώς διασχίζουμε τα **στενά περάσματα** του χωριού. Οι κάτοικοι φαίνεται να ήθελαν να εκμεταλλευτούν την διαφορά αυτή καθώς τα δρομάκια ακολουθούν την έντονη **κλίση του εδάφους**, χωρίς να υπάρχει πρόθεση να γίνουν πιο βατά και λειτουργικά. Επίσης, παρατηρείται ότι και οι **προσόψεις** των κατοικιών ανταποκρίνονται στην υψομετρική διαφορά του εδάφους.

Υπάρχουν **αδιέξοδα** με αυξημένη δημοσιότητα, κυρίως σε σημεία που έχουν συνήθως άμεση επαφή με κύρια δρομάκια. Τα συγκεκριμένα αδιέξοδα παλαιότερα διατηρούσαν τον δημόσιό τους χαρακτήρα προωθώντας **κοινωνικές συναθροίσεις**, όπως γυναίκες που κεντούν κλπ.

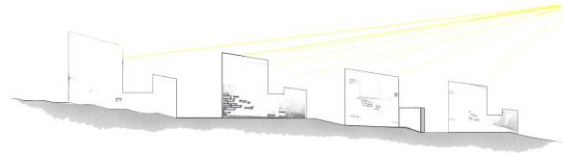
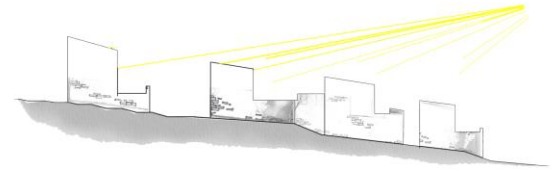

Τυπολογία δόμησης

Η συνεχής δόμηση των κατοικιών του οικισμού είναι βασισμένη σε μεγάλο βαθμό στη **μορφολογία του εδάφους**. Λόγω της υφιστάμενης υψομετρικής διαφοράς, οι κατοικίες τοποθετούνται 'αμφιθεατρικά' ακολουθώντας την κλίση του εδάφους.

Η δομή αυτή του οικισμού επωφελεί αρκετά τις κατοικίες προσφέροντάς τους καλύτερη **οπτική επαφή** και θέα, ενώ παράλληλα αυξάνονται τα **βιοκλιματικά** ωφέλη όσον αφορά την ηλιακή ακτινοβολία και τον αερισμό των κατοικιών.

Έτσι παρέχεται ο κατάλληλος **φωτισμός** και **ηλιασμός** στις κατοικίες απαραίτητος για τη βελτιστοποίηση των **συνθηκών ζωής** των κατοίκων.

Μονόχωρα και δίχωρα

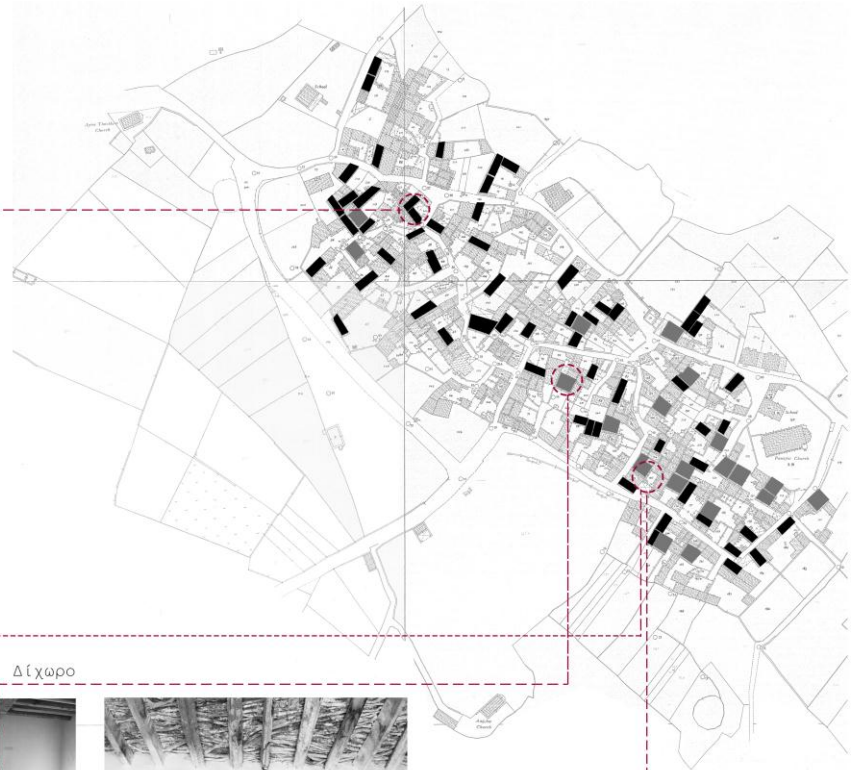
Οι δύο επικρατέστερες **τυπολογίες** που συναντούμε στον οικισμό, είναι τα **δίχωρα** και τα **μακρυνάρια** (μονόχωρα). Όπως παρατηρείται και στον χάρτη τα μακρυνάρια είναι η πιο διαδεδομένη τυπολογία. Ενώ τα δίχωρα τα συναντάμε σε συγκεκριμένα σημεία του χωριού και αντιστοιχούν σε πιο **εύπορους** ιδιοκτήτες. Τσως είναι και **μεταγενέστερα** των απλών οικιών με μακρυνάρια.

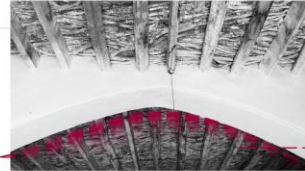
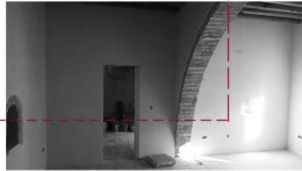
Μακρυνάρι

Δίχωρο

Δίχωρο

Δίχωρο

Οι **εσωτερικές αυλές** αποτελούσαν βασικό στοιχείο της **παράδοσιακής** τυπολογίας των οικιών στα Λεύκαρα. Όλοι οι χώροι ανοίγουν σε εσωτερική αυλή, πράγμα που υποδηλώνει ότι τον κύριο ρόλο της στην καθημερινή ζωή των κατοίκων, καθώς συγκεντρώνει όλες τις επικοινωνίες στο εσωτερικό του σπιτιού.

Το μέγεθος του αιθρίου **διαφοροποιείται** ανάλογα με τη θέση της κατοικίας στον οικισμό. Όσο **πιο πυκνή** είναι η δόμηση τόσο **πιο μικρές** είναι και οι διαστάσεις του αιθρίου.

Κοινωνικοποίηση

Ασφάλεια

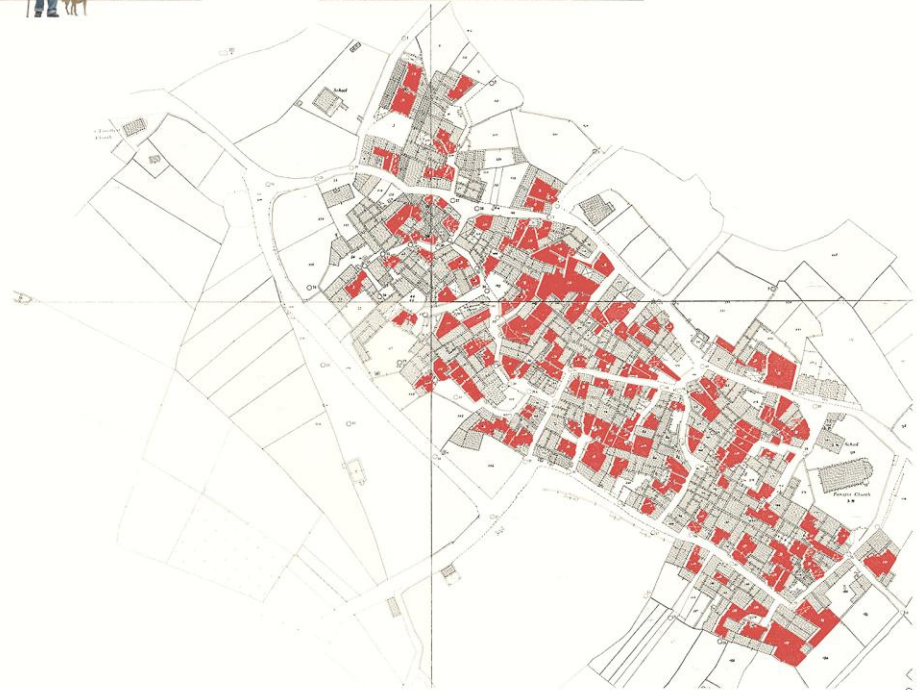

Πρόσβαση

ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΑΙΘΡΙΩΝ:

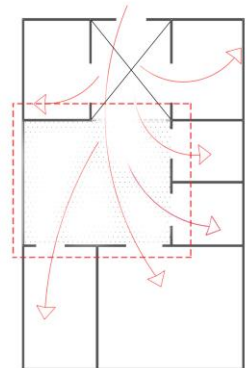
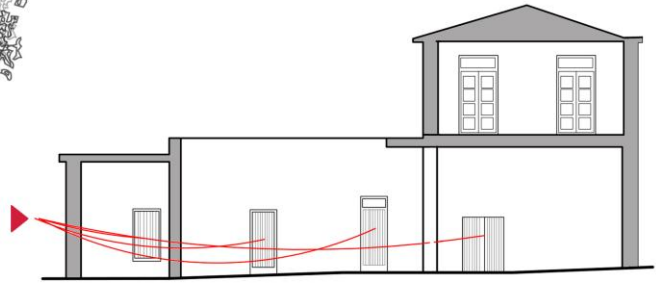
Στα Λεύκαρα οι περισσότερες εσωτερικές **αυλές** βρίσκονται στην μπροστινή μεριά της κατοικίας ενώ δίνεται **άμεση πρόσβαση** από τον δρόμο. Το περιμετρικό περιτείχισμα υποδηλώνει την εσωστρέφεια των κατοικιών ενώ παράλληλα δίνει και ένα αίσθημα ασφάλειας στον χρήστη. Η διακίνηση στους χώρους της κατοικίας γίνεται μέσω της εσωτερικής αυλής που αποτελεί ένα πιο **δημόσιο χώρο** ενώ οι υπόλοιποι χώροι του σπιτιού οργανώνονται περιμετρικά της εσωτερικής αυλής.

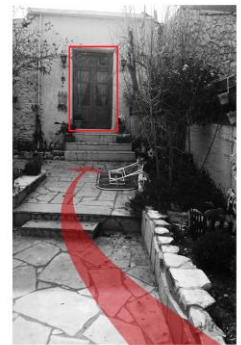

Διακίνηση μέσω εσωτερικής αυλής

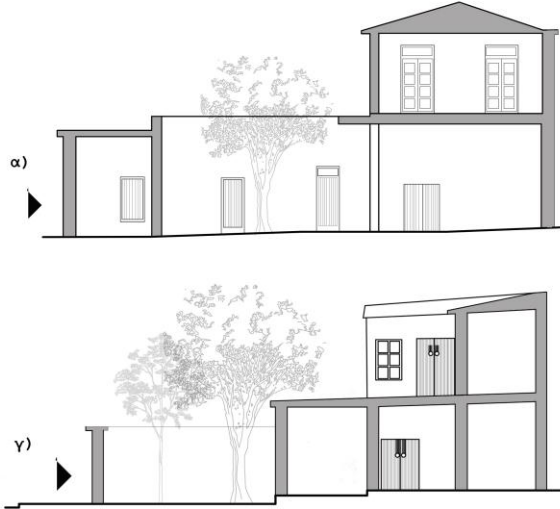
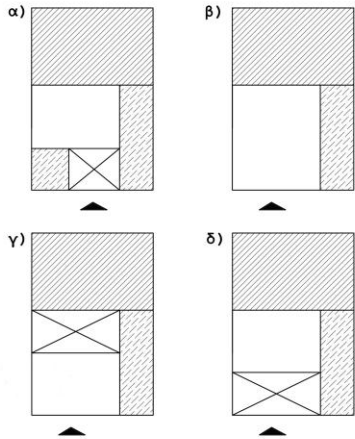
Η οργάνωση και η λειτουργία της κατοικίας γίνονται εντός του σπιτιού γύρω από την εσωτερική αυλή. Το αίθριο ήταν ο πιο συλλογικός χώρος της κατοικίας καθώς ήταν ο χώρος που επικοινωνούσαν τα δωμάτια εντός της κατοικίας.

Συγκεκριμένα, η πρόσβαση στα βοηθητικά δωμάτια και τον κύριο χώρο γίνονταν μόνο μέσω του αιθρίου. Οι χώροι δεν είχαν επικοινωνία μεταξύ τους, γεγονός το οποίο σε ορισμένες περιπτώσεις συντελούσε στην δύσκολη καθημερινότητα των κατοίκων.

Είσοδος κατοικίας
Στα Λεύκαρα, η κύρια πρόσβαση της κατοικίας γίνεται άμεσα

στον υπαίθριο χώρο του σπιτιού. Υπάρχουν, όμως, πολλές περιπτώσεις όπου η είσοδος του σπιτιού γίνεται μέσα από τον ηλιακό της κατοικίας.

Η θέση του αιθρίου προκύπτει από την άμεση σχέση του με τον κάθε χώρο. Όλοι οι χώροι, οι κύριοι αλλά και οι βοηθητικοί βλέπουν προς την αυλή και έχουν άμεση λειτουργική σχέση με αυτή.

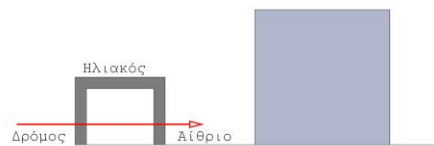
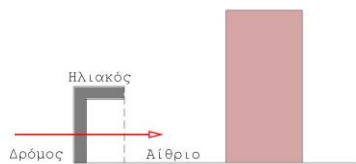
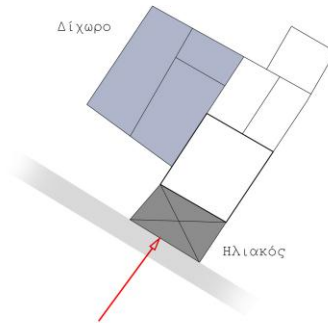
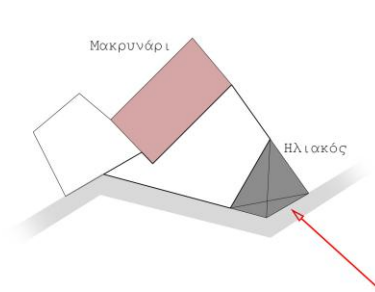
Γι αυτό και στα Λεύκαρα η τυπολογία της διάταξης του αιθρίου συσχετίζεται με την οργάνωση των χώρων γύρω του, είτε σε περίκλιστη μορφή, είτε σε σχήμα Γ.

Η οργάνωση αυτή επωφελέυσε επίσης τους κατοίκους να διατηρήσουν την ιδιωτικότητα της κατοικίας τους και να νιώσουν περισσότερη ασφάλεια.

Τυπολογία 1

Μονόχωρη ή δίχωρη κατοικία όπου η πρόσβαση επιτυγχάνεται μέσω του ηλιακού.

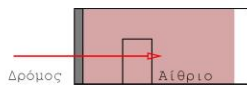
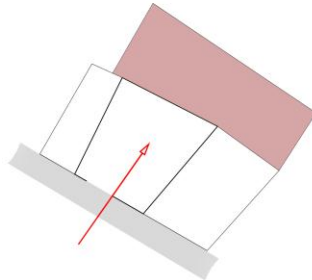
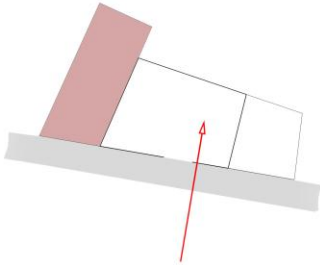
Ο ηλιακός αποτελεί σημαντικό μέρος της κατοικίας καθώς βρίσκεται στην είσοδο του οικοπέδου σε επαφή με τον δρόμο και την αυλή και προσφέρει την πρόσβαση στην κατοικία. Ήταν συχνά ο χώρος ξεκούρασης ή στάσης των κατοίκων για εκφόρτωση των γαιδουριών πριν την είσοδό τους στα δωμάτια και τους υπόλοιπους χώρους.

Τυπολογία 2

Μονόχωρη ή δίχωρη κατοικία όπου η πρόσβαση γίνεται μέσω της εσωτερικής αυλής.

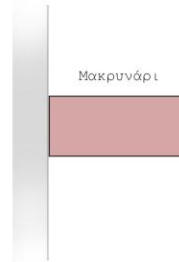
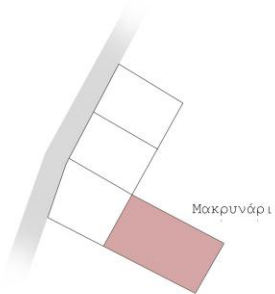
Μακρυνάρι

Η οργάνωση και η λειτουργία της κατοικίας γίνονται εντός του σπιτιού γύρω από την εσωτερική αυλή. Έτσι οι κάτοικοι διατηρούσαν την ιδιωτικότητά τους και ένιωθαν περισσότερη ασφάλεια.

Τυπολογία 3

Μονόχωρη κατοικία όπου η πρόσβαση γίνεται άμεσα από τον δρόμο

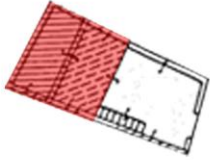

Σε αυτές τις περιπτώσεις τυπολογίας δεν υπάρχει εσωτερική αυλή. Οι κτηριακοί όγκοι μεταφέρονται προς τον δρόμο. Εφόσον η πρόσβαση γίνεται απευθείας από τον δρόμο, προσδίδεται ένας πιο δημόσιος χαρακτήρας στην κατοικία. Συνήθως τέτοιου είδους κτήρια χρησιμοποιούνταν ως καταστήματα ή εργαστήρια.

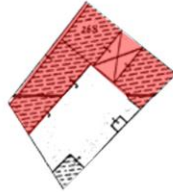

Συμπερασματικά, μπορούμε να επιστημονομε ότι η επικρατέστερη τυπολογία είναι αυτή της **άμεσης πρόσβασης** από το δρόμο προς την εσωτερική αυλή. Η άμεση επικοινωνία με τον δρόμο τους πρόσφερε καλύτερη επαφή με τον **δημόσιο** χώρο του χωριού και οδηγούσε στην οικειοποίηση του από τους κατοίκους. Παράλληλα, δεν χάνουν την ιδιαιτερότητα της κατοικίας τους λόγω της ύπαρξης των μαντρότοιχων που περιβάλλουν την εσωτερική αυλή.

Τυπολογία 1:
Γραμμική διάταξη

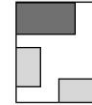
Τυπολογία 2:
Σχήμα Γ

Τυπολογία 3:
Σχήμα Π

Τυπολογία 4:
Διάσπαρτη διάταξη

Την πρώτη τυπολογία αποτελούν οι οικοδομές με γραμμική τοποθέτηση των δωματίων και ως επί το πλείστον είναι μονόχωρες.

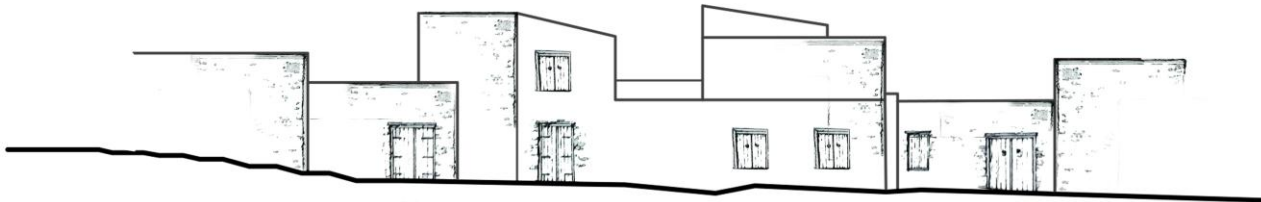
Την δεύτερη τυπολογία αποτελούν οι οικοδομές όπου τα δωμάτια εφάπτονται μεταξύ τους και δημιουργούν σχήμα Γ.

Πιο σπάνια περίπτωση που συναντάμε είναι η τυπολογία σε σχήμα Π όπου τα δωμάτια οργανώνονται περιμετρικά του αιθρίου. Πιθανόν τα δωμάτια που βρίσκονται πιο κοντά στον δρόμο να χτίστηκαν μεταγενέστερα και να είχαν πιο δημόσιο χαρακτήρα

Η τέταρτη τυπολογία αποτελείται από διάσπαρτα δωμάτια στο οικόπεδο με διαφορετικές χρήσεις, με κοινό στοιχείο το αίθριο.

Η τυπολογία των ανοιγμάτων όπως το ύψος και οι **διαστάσεις** τους είναι άμεσα επηρεασμένες από τις αντιλήψεις των κατοίκων της εποχής. Αυτό φαίνεται από τα μικρά ανοιγματα των προσόψεων του δρόμου. Επίσης η **μορφολογία του εδάφους**, λόγω της υψομετρικής διαφοράς που υπάρχει έχει συμβάλει στη διάταξη των ανοιγμάτων έτσι ώστε να ακολουθούν την **κλίση** του δρόμου.

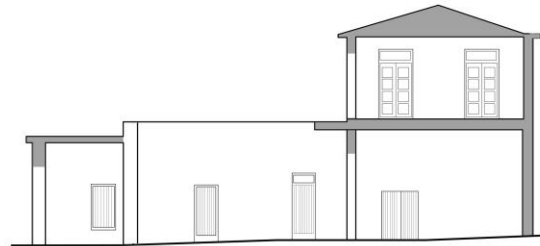
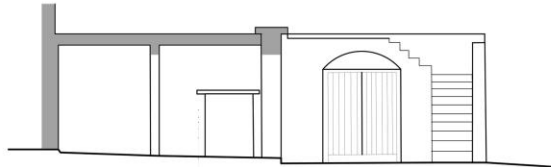

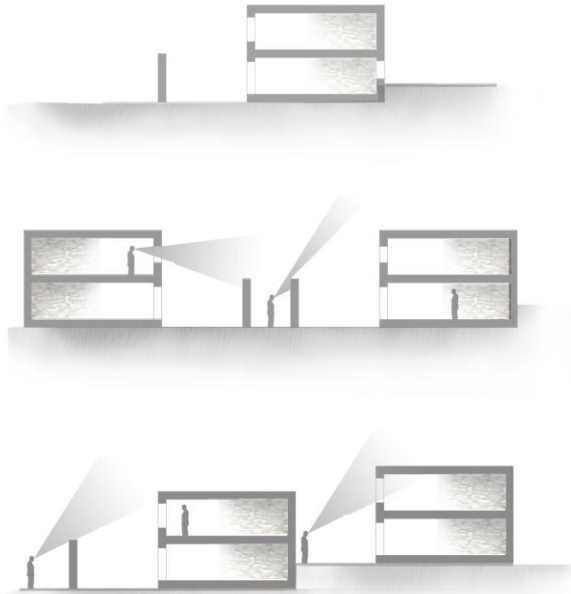
Άλλος παράγοντας που συμβάλλει στην τυπολογία των ανοιγμάτων είναι και η **κοινωνική δομή**, δηλαδή τα ανοίγματα μεγάλων διαστάσεων, τα καμαρωτά ανοίγματα, υποδηλώνουν ότι πρόκειται για μια πιο εύπορη ιδιοκτησία.

Ενώ τα μικρότερα και πιο **ορθοκανονικά** ανοίγματα όπως οι **δίφυλλες** καρφωτές θύρες ήταν πιο επικρατέστερα στον οικισμό.

Επίσης παρατηρούμε ότι τα ανοίγματα στις **προσόψεις του δρόμου** είναι **μικρότερα** από αυτά που βλέπουν στην εσωτερική αυλή, λόγω της αίσθησης της **ασφάλειας** και της **ιδιωτικότητας** που ήθελαν να έχουν οι κάτοικοι.

Λόγω της ύπαρξης της **έντονης υψομετρικής διαφοράς** του χωριού, δημιουργείται η συνεχής αμφιθέαση από τα πάνω επίπεδα με το **δημόσιο χώρο**. Οι κάτοικοι στην προσπάθειά τους να διατηρήσουν την **ιδιωτικότητα** τους προστατεύουν την **οπτική θέαση** του εσωτερικού με διάφορα μέσα, όπως σε ορισμένες περιπτώσεις **μαντρότοιχους**.

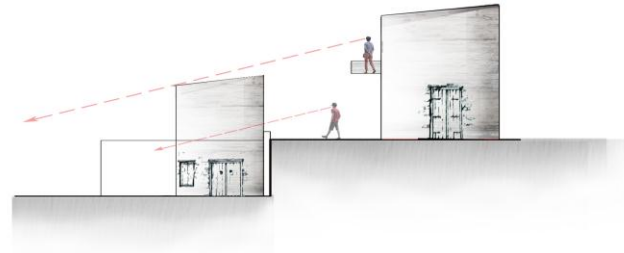
Μικρά ανοίγματα στους κάτω ορόφους

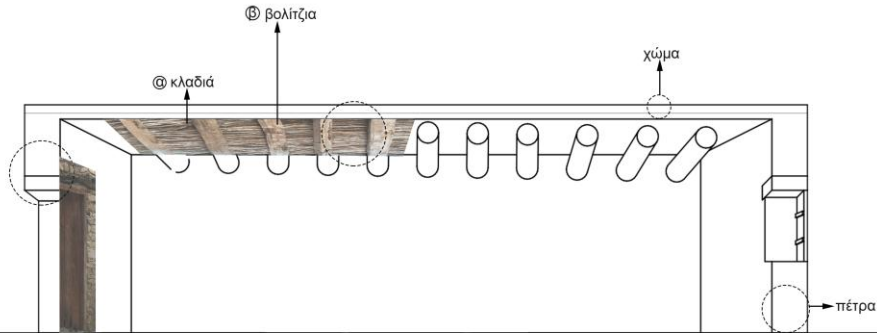
Μεγάλα ανοίγματα στους πάνω ορόφους

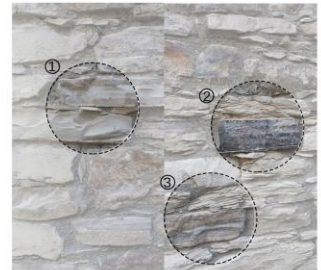
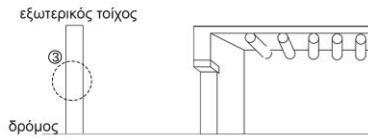
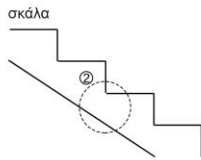
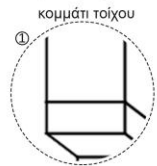
Οι κάτοικοι διαμορφώνουν την τυπολογία των ανοιγμάτων και για να **μεγιστοποιήσουν** την αίσθηση της **ασφάλειας** στην κατοικία τους. Αυτό επιτυγχάνεται με τα μικρά ανοίγματα στο επίπεδο του ισογείου και τα μεγαλύτερα στον άνω όροφο των προσώψεων των οικοδομών. Με αυτόν τον τρόπο **αποκόπτονται** τις οπτικές προς τον ιδιωτικό τους εσωτερικό χώρο, ενώ παράλληλα δημιουργούν καλύτερη **οπτική θέα** προς το χωριό, στα πάνω επίπεδα.

Υλικά

3 είδη πέτρας

2 είδη πέτρας πατώματος:

εξωτερικού χώρου

εσωτερικού χώρου

